

PROF. DR ANIELA KRAWIECOWA
(12. VI. 1909 — 28. X. 1974)

Urodziła się 12 czerwca 1909 roku w miejscowości Siebrakowo (ZSRR). Naukę szkolną rozpoczęła w Miejskim Gimnazjum Żeńskim w Nachiczewani (przedmieście Rostowa nad Donem). W 1918 roku powróciła wraz z rodzicami do Polski, gdzie we Wrocławiu uczęszczała do Państwowego Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczego im. M. Konopnickiej. Po przeniesieniu służbowym ojca do Lublina, kontynuowała tam naukę w Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczym im. Wł. Kunickiego, które ukończyła wraz z uzyskaniem świadectwa dojrzałości w 1926 r. Rok następny spędziła w domu rodziców w Węgrowie Podlaskim, udzielając ko-repetycji celem zdobycia środków materialnych umożliwiających wtedy wyższe wykształcenie.

Studia akademickie odbyła na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Poznańskiego, gdzie studiowała botanikę. Wybór tych studiów był wy-

nikami wcześniejszych zainteresowań przyrodniczych. W 1931 r. uzyskała stopień magistra biologii w zakresie botaniki na podstawie pracy „Głony jeziora Kociołek”. W trakcie ostatniego etapu kończenia studiów, tuż przed magisterium, zachorował i zmarł ojciec. Za pracę dyplomową otrzymała nagrodę Ministerstwa.

W roku akademickim 1931/32 pełniła obowiązki st. asystenta przy Katedrze Systematyki i Geografii Roślin Wydz. Mat.-Przyr. Uniw. Poznańskiego, na czele której stał Prof. dr h. c. Józef Paczoski. Wskutek zmian personalnych i likwidacji tej Katedry zmuszona była opuścić to stanowisko. W okresie od 1933 r. do 1938 r. pracowała w dziedzinie skarbowości, ale nie zrywała więzów naukowych, opracowywała glony Wielkopolski oraz zbierała materiały do pracy doktorskiej. W międzyczasie wyszła w 1933 r. za mąż za dr Feliksa Krawca, zaś w 1937 r. urodziła córkę Elżbietę. Powołany do wojska w 1939 r. w charakterze pporucznika rezerwy dr Feliks Krawiec poległ pod Łęczycą, gdzie brał udział w ciężkich walkach z nawałnicą hitlerowską.

Okres okupacji Prof. Aniela Krawiecowa przeżyła wraz z małym dzieckiem i chorą matką w Poznaniu, pracując jako robotnica (Pflichtarbeiterin), posługaczka i stróżka. Podczas okupacji dzień pracy rozpoczynała o 4—4³⁰ nad ranem, skąd wracała najczęściej po 23⁰⁰, jedyny wtedy dzień wolny poświęcała młodym Polakom, których uczyła bezpłatnie mowy ojczystej, historii Polski i przyrody.

Z chwilą ponownego otwarcia Uniwersytetu Poznańskiego objęła funkcje starszego asystenta Zakładu Botaniki Ogólnej, i wkrótce została adiunktem Zakładu Systematyki i Geografii Roślin Uniwersytetu Poznańskiego. W tym też okresie (od 1946 r. do 1950 r.) prowadziła ćwiczenia zlecone z roślin niższych dla studentów starszych lat botaniki i opiekowała się pracami magisterskimi z zakresu algologii oraz wykładała w Poznańskiej Szkole Ogródnictwa w Poznaniu (1945—1949). W dniu 20 czerwca 1950 r. uzyskała stopień doktora nauk przyrodniczych na podstawie wybitnej pracy pt. „Analiza geograficzna flory synantropijnej miasta Poznania” na Wydziale Biologii i Nauk o Ziemi Uniwersytetu im. M. Kopernika w Toruniu. Od 1950 r. czynnie współpracowała z Kursem Przysposobienia Zawodowego dla Nauczycieli Szkół Średnich. W 1953 r. prowadzi wykłady z hydrobiologii dla studentów I i II roku botaniki oraz bierze czynny udział w kursie hydrobiologicznym w Mikołajkach a także w pracach terenowych na Pojezierzu Mazurskim. 1. XI. 1954 r. zostaje mianowana zastępcą profesora, zaś w styczniu 1955 roku jest już docentem, powołana zostaje na stanowisko samodzielnego pracownika przy Katedrze Morfologii i Systematyki Roślin Uniwersytetu Wrocławskiego. W maju tegoż roku następuje przeprowadzka do Wrocławia. Następnie z dniem 1. IX. 1955 r. obejmuje stanowisko kierownika tejże Katedry.

Na uniwersyteckiej placówce botanicznej we Wrocławiu Aniela Krawiecowa spędziła 20 lat swego pracowitego życia (w Poznaniu 10 lat). Tu z całą energią i poświęceniem pracowała bez wytchnienia, poświęcając się kształceniu młodej kadry oraz pracom z asystentami i studentami. Pierwsze lata pracy we Wrocławiu były bez reszty wypełnione zajęciami dydaktycznymi i organizacyjnymi. Wystarczy wymienić same tylko zajęcia dydaktyczne prowadzone przez Anielę Krawiecową, a więc wykłady: botanika systematyczna, algologia, morfologia i biologia kwiatu, morfolo-

gia i biologia owoców i nasion, wybrane rozdziały z morfologii roślin, system filogenetyczny; pracownie i seminaria: pracownia specjalistyczna dla IV i V r., seminarium dla IV i V r.; kierowanie praktyką botaniczną dla studentów III r. botaniki oraz kierowanie pracami magisterskimi.

W dniu 12. X. 1968 r. nastąpiła zaszczytna, tak zasłużona, nominacja na profesora nadzwyczajnego. Kilkakrotnie otrzymała nagrody rektorskie i dziekańskie za wybitną pracę nad młodą kadrą naukową, za wyteżoną i wartościową pracę naukową.

Na szczególną uwagę zasługują prace dydaktyczne w zakresie kształcenia kadr naukowych. W Zakładzie Morfologii i Systematyki Roślin Uniw. Wrocławskiego wykonano pod kierunkiem Prof. Dr Anieli Krawiecowej 114 prac magisterskich, była też promotorem 9 prac doktorskich oraz opiekowała się 2 pracami habilitacyjnymi. Oprócz tego była recenzentem 11 prac doktorskich, 3 prac habilitacyjnych, brała też często udział w komisjach egzaminacyjnych na stopień doktora.

Ogromny wkład pracy i wysiłku kosztowały terenowe praktyki botaniczne, prowadzone przez Panią Profesor w ciągu kilkunastu lat, przy czym od 1956 r. do 1964 r. brała bezpośredni, osobisty udział w praktykach.

Tematyka prac magisterskich wykonanych w Zakładzie Morfologii i Systematyki Roślin Uniwersytetu Wrocławskiego pod kierunkiem Prof. dr Anieli Krawiecowej, była bardzo rozległa, urozmaicona i interesująca. Prace te obejmowały zagadnienia z dziedziny: morfologii roślin kwiatowych, algologii, briologii, lichenologii, synantropizacji. Świadczą one o szerokich zainteresowaniach botanicznych oraz o rozległej wiedzy Pani Profesor.

Bardzo wiele czasu zajmowały prace organizacyjne. Od 1957 r. do 1960 r. była: Prodziekanem Wydziału, kierowała Komisją Dydaktyczno-Wychowawczą Zespołu Młodzieżowego przy dziekanie Wydziału Nauk Przyrodniczych, członkiem Senackiej Komisji Wydawniczej (w ciągu 10 lat). Często zastępowała prodziekanów Wydziału Nauk Przyrodniczych. Była opiekunem i kierowała obozami naukowo-badawczymi Koła Biologów studentów Uniwersytetu Wrocławskiego w latach 1967—1971.

Wyróżniała się też w pracy społecznej. Przyczyniła się do scalenia kilku Kółek przyrodniczych w jedno Studenckie Koło Naukowe Biologów, którym opiekowała się przez 10 lat. Współpracowała z wojewódzkimi Konserwatorami Przyrody we Wrocławiu i w Opolu, z Towarzystwem Wiedzy Powszechnej. Brała udział w Sympozjum Naukowych Kół Studenckich Biologów i Geografów, zorganizowała ogólnopolskie Sympozjum pt. „Flora i roślinność miast w związku z ich warunkami przyrodniczymi, dziejami i funkcją”. Była czynnym członkiem Towarzystwa Botanicznego, Towarzystwa Hydrobiologicznego, Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego i Związku Nauczycielstwa Polskiego.

W uznaniu zasług położonych przez Prof. Krawiecową na polu naukowym, dydaktycznym i organizacyjnym, została wyróżniona: Medalem 10-lecia (1955); nagrodami Rektorskimi (1957, 1967, 1974), nagrodami Dziekańskimi (1962, 1966, 1967, 1971). 25. IX. 1973 r. została odznaczona Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski.

Należy podkreślić prace redaktorskie Pani Profesor Krawiecowej, która od 1963 r. była redaktorem serii „Prace Botaniczne” — Acta Universitatis Wratislaviensis,

a od 1971 — redaktorem Wydziałowym. Należy wziąć pod uwagę, że w okresie lat 1955—1974 pracownicy naukowo-dydaktyczni opublikowali, pod kierownictwem Prof. Anieli Krawiecovej, około 200 prac, artykułów naukowych i naukowo-popularyzacyjnych. Oprócz tego został zrealizowany projekt Prof. dr St. Kulczyńskiego wydawania „Flora Silesiaca exsiccata” — Zielnik Roślin Śląska, którego ukazało się około 40 fascykułów (wydawn. to było finansowane przez Komitet Botaniczny PAN).

Ważniejsze prace naukowe Prof. dr A. Krawiecovej odnoszą się do algologii oraz do różnych dziedzin geobotaniki. Zagadnienia dotyczące glonów były tematyką kilku interesujących prac. Tak „Głony” w pracy zbiorowej „Dotychczasowy stan badań nad przyrodą Wielkopolski” przedstawiają aktualny stan badań oraz podkreślają ważność tych zagadnień z punktu widzenia naukowego i gospodarczego. W innej pracy zbiorowej pt. „Bielawskie Błoto, ginące torfowisko atlantyckie, Pomorza”, autorka próbowała powiązać zbiorowiska glonów z zespołami roślin naczyniowych, występujących na torfowisku wysokim. Szczegółowa analiza zmian zachodzących w dystroficznym zbiorniku wodnym została przedstawiona dla jeziora „Skrzynka” występującego w Wielkopolskim Parku Narodowym. Autorka podkreśliła występowanie w zbiorniku równocześnie dwóch przebiegających antagonistycznych procesów: eutrofizacji i oligotrofizacji. Nowym podejściem do zagadnienia flory glonów były „Studia porównawcze nad florą glonów stawów rybnych w rezerwacie „Łęczak” koło Raciborza. Oprócz tego Pani Profesor intensywnie pracowała nad następującymi zagadnieniami algologicznymi: „Rodzaj *Staurastrum* w Polsce i w Krajach Ościennych”, wyczerpujące opracowanie rodzaju spośród *Desmidiaceae*; monograficzne studium nad *Hildenbrandia rivularia* w Europie Środkowej (morfologia, ekologia i rozmieszczenie jednego z nielicznych krasnorostów występujących w wodach śródlądowych); „Fitopsammon zagłębień śródwydmowych okolicy Białej Góry” (hipoteza genezy tego zbiorowiska, odkrytego i opisanego po raz pierwszy w Polsce).

Do poważnych prac należy między innymi, zaliczyć „Analizę geograficzną flory synantropijnej miasta Poznania”, pionierską i podstawową pracę dotyczącą flory synantropijnej, która zapoczątkowała dalsze badania tego zagadnienia w całym kraju. Praca ta była cytowana wielokrotnie w krajowej literaturze botanicznej, ale również wywołała duże zainteresowanie za granicą (w Czechosłowacji, w NRD, w Jugosławii). Pierwsze monograficzne ujęcie flory Gór Opawskich przedstawia praca „Rośliny naczyniowe Gór Opawskich” zawierająca wyczerpujący wykaz gatunków roślin naczyniowych tych obszarów. Kontynuacją tych badań florystycznych jest praca „Analiza geograficzna flory Gór Opawskich”, obejmująca elementy florystyczne, skład flory naturalnej różne ekologiczne siedliska, podział geobotaniczny, gatunki górskie oraz pionowe i poziome rozmieszczenie tej roślinności. Prof. Aniela Krawiecowa prowadziła też badania florystyczne: fitogeograficzne w rezerwach Opolszczyzny, które dotyczyły, między innymi, struktury biologicznej drzewostanów, dynamiki zbiorowisk roślinnych. Bogate są również „Materiały do flory Śląska”, odznaczające się uaktualnieniem wszystkich dotychczasowych badań odnoszących się do tych terenów. W 1961 r. ukazał się skrypt pt. „Systematyka roślin okrytonasiennych”, składający się z 2 tomów: I — 452 str. tekstu, II — atlas zawierający

65 tablic, przeznaczony dla studentów starszych lat studiów botanicznych oraz dla nauczycieli biologii i asystentów Uczelni Wyższych.

Prace naukowe Prof. Anieli Krawiecovej przyczyniły się do głębszego poznania glonów Polski, jak również do dokładniejszego opracowania flory naczyniowej Śląska i Opolszczyzny. Była naukowcem sumiennym, pracowitym i starannym. Pracowała z całym poświęceniem się dla dobra nauki polskiej. Należała do tych skromnych pracowników nauki, którzy pracują bez rozgłosu. Umiłowała prawdę, wysoko ceniła pracę ludzką. Odnaczała się bezkompromisową uczciwością, stąd boleśnie przeżywała wszelkiego rodzaju nieporozumienia zachodzące w stosunkach międzyludzkich. Pracowała bez wytchnienia, praca naukowa i dydaktyczna stanowiły treść Jej życia. Stąd nie znała swojego życia prywatnego, do późnego wieczoru można Ją było zawsze zastać w Zakładzie. Ostatnie nasilenie choroby wrzodowej (na tle nerwicy wegetatywnej) nastąpiło w trakcie prowadzenia egzaminów (przepytała około 300 osób). Odeszła niepostrzeżenie, cicho, jaką była przez całe życie, zostawiając w nieutulonym żalu i bólu Córkę i Siostrę, swoich licznych Współpracowników, Kolegów i Uczniów, jak również niezliczonych wielbicieli Jej talentu naukowego, pedagogicznego i organizacyjnego. Była też ceniona w świecie naukowym za swoje wartościowe i dociekliwe prace naukowe. Jej wieloletnia, pionierska praca na Uczelni Wrocławskiej zapuściła głębokie korzenie i dała nowe odpryski w postaci licznie dobrze wykształconej młodej kadry naukowców oraz rzeszy studenckiej, którzy będą dalej kontynuowali wysiłki i zadania takiego zasłużonego naukowca i pedagoga jakim była Prof. dr Aniela Krawiecowa.

Wykaz (niepełny) opublikowanych prac prof. dr Anieli Krawiecovej

1. *Glony jeziora Kociolek*. Pozn. Tow. Przyj. Nauk. Poznań 1934, str. 36.
2. *Glony*. Rozdział w pracy zbiorowej pt. „Dotychczasowy stan badań nad przyrodą Wielkopolski i zadania na przyszłość” Wyd. Okr. Kom. Ochrony Przyrody na Wielkopolskę i Pomorze, Zesz. 6, Poznań 1936.
3. *Niszczenie roślinności górskiej w Karkonoszach*. Chrońmy przyrodę ojczystą, Zesz. 7—8, Kraków 1946, str. 2.
4. *Stara aleja lipowa koło Karpnik w pow. jeleniogórskim*. Chrońmy przyr. ojcz., Zesz. 11—12, Kraków 1947, str. 2.
5. *Zagrożony drzewostan jodłowy w Bierutowicach (pow. jeleniogórski)*. Chrońmy przyr. ojcz., Zesz. 11—12, Kraków 1947, str. 2.
6. *Park w Zeylandowie (Bukowcu) w pow. jeleniogórskim*. Chrońmy przyr. ojcz., Zesz. 11—12, Kraków 1947, str. 2.
7. *Profesor dr h. c. Józef Paczowski*. Działalność naukowa, *Wszechświat*, Zesz. 2, Warszawa 1950, str. 6.
8. *Analiza geograficzna flory synantropijnej miasta Poznania*. Pozn. Tow. Przyj. Nauk. Prace Kom. Biolog. T. XIII, zesz. 1, Poznań 1951, str. 132.
9. *Glony*, Rozdział w pracy zbiorowej pt. „Bielawskie Błoto — ginące torfowisko atlantyckie Pomorza”. *Rocznik Ochrony Przyrody*, 22, Kraków 1954, str. 28.
10. *Ochrona jezior lobeliowych Pomorza*. *Rocznik Ochr. Przyr.*, 22, Kraków 1954, str. 6.
11. *Stroczka wodna (Lobelia Dortmanna L.)*. Chrońmy przyr. ojcz., Zesz. 3, Kraków 1945.
12. *Zmiany we florze glonów dystroficznego jeziora „Skrzynka” w Wielkopolskim Parku Narodowym (1929—1954)*. Pozn. Tow. Przyj. Nauk. Prace Kom. Biolog. Prace monograf. nad przyrodą Wlkp. Parku Narod., T. III, Zesz. 2, Poznań 1957, str. 55.

13. Z biologii „biegaczy stepowych”, *Wszechświat*, Zesz. 6, Warszawa 1954, str. 4.
14. *Fitopsammon zagłębień śródlądowych okolic Białej Góry*. Zjazd Hydrobiologów Polskich. Warszawa 1958, str. 2.
15. *Prace hydrobiologiczne wykonane w Zakładzie Morfologii i Systematyki roślin Uniw. Wrocławsk.* Zjazd Hydrobiologów Polskich, Warszawa 1958, str. 2.
16. *Carex aristata* R. Br. *Fragm. Florist. et Geobotan.* Kraków 1959, str. 9 (wspólnie z I. Kuczyńską).
17. *Systematyka roślin okrytonasiennych*. Skrypt dla studentów biologii. Tekst (452 str.) i atlas (65 tablic), Wrocław 1961 (wspólnie z S. Gołowniem i I. Kuczyńską).
18. *Stanisław Kuczyński*. Artykuł z cyklu „Sylwetki naukowe członków PAN”. *Nauka Polska*, Zesz. 4, Warszawa 1961.
19. *Wzgórze „Milek” interesujący obiekt przyrodniczy w Górach Kaczawskich*. Chrońmy przyr. ojcz. Kraków 1963. (wspólnie z M. Pulną — część geograficzna).
20. *Rośliny naczyniowe Gór Opawskich*. *Acta Universitatis Wratislaviensis, Prace Botaniczne*, I, Wrocław 1963, str. 142 (wspólnie z I. Kuczyńską i S. Gołowniem).
21. *Recenzja*. A. A. Fedorow, M. E. Kirpicznikow, Z. T. Artiuszenko, *Atlas po opisatelnoj morfologii wysszych rastienij*. *Wiadomości Botaniczne*, T. VII, Zesz. 1, Kraków 1963, str. 1.
22. *Roślinność rezerwatu „Łęczczak” na Opolszczyźnie*. *Acta Universit. Wratislaviensis. Prace Botaniczne* IV, Wrocław 1964, str. 27 (wspólnie z I. Kuczyńską — zespoły roślinne).
23. *Badania florystyczne roślinności segetalnej dolnego Śląska*. *Acta Agrobotanica*, Vol. XVI. Supl., Warszawa 1964, str. 4.
24. *Flora*. Rozdział w pracy zbiorowej „Góry Stołowe”, PAN, XVI, *Limnologorum Conventus in Polonia Zjazdów hydrobiologów*, Kraków 1965, str. 5.
25. *Materiały do flory Śląska, I. Flora wschodniej części powiatu opolskiego*. *Acta Univ. Wratislaviensis. Prace Botaniczne* VI. Wrocław 1965, str. 27 (wspólnie z I. Kuczyńską).
26. *Materiały do flory Śląska, II. Okolice Środy Śląskiej*. *Acta Univ. Wratislaviensis. Prace Botaniczne* VI. Wrocław 1965, str. 11 (wspólnie z I. Kuczyńską).
27. *Roślinność rezerwatu „Lubsza” na Opolszczyźnie*. *Acta Univ. Wratislaviensis. Prace Botaniczne* VII. Wrocław 1966, str. 25 (wspólnie z I. Kuczyńską — część fitosocjologiczna).
28. *Analiza geobotaniczna flory Gór Opawskich*. *Acta Univ. Wratislaviensis. Prace Botaniczne* VIII. Wrocław 1967, str. 59 (wspólnie z I. Kuczyńską).
29. *Roślinność rezerwatu „Leśna Woda”*. *Acta Univ. Wratislaviensis, Prace Botaniczne* IX. Wrocław 1968, str. 40. (wspólnie z I. Kuczyńską — część fitosocjologiczna).
30. *Udział apofitów i antropofitów w spektrum geograficznym flory Gór Opawskich*. *Materiały Zakładu Fitosocjologii Stosowanej U. W.*, nr 25, Warszawa 1968, str. 11.
31. *Udział apofitów i antropofitów we florze torowisk kolejowych Śląska*. *Materiały Zakładu Fitosocjologii Stosowanej U. W.*, nr 25, Warszawa 1968, str. 20.
32. *Profesor Dr Stefan Macko*. *Acta Univ. Wratislaviensis. Prace Botaniczne* XI, Wrocław 1970, str. 8.
33. *Roślinność rezerwatu „Kamień Śląski” na Opolszczyźnie*. *Acta Univ. Wratislaviensis. Prace Botaniczne* XI, Wrocław 1970, str. 18 (wspólnie z I. Kuczyńską — część fitosocjologiczna, tab. 1).
34. *Synantropizacja rezerwatów leśnych Opolszczyzny*. *Materiały Zakł. Fitosocjol. Stosow. U. W., Phytocoenosis*, Biuletyn Fitosocjologiczny, Vol. 1, 4, Warszawa — Białowieża, 1972, str. 10.
35. *Projekt usprawnienia klasyfikacji roślin synantropijnych*. *Materiały Zakładu Fitosoc. Stosow. U. W., Phytocoenosis*, Biuletyn Fitosoc., Vol. 1, 3, Warszawa—Białowieża, 1972, str. 6.
36. *Flora Opolszczyzny*. Instytut Śląski w Opolu (maszyn.).
37. *Stefan Macko*. *Słownik Biograficzny PAN* (maszyn.).
38. *Die Anhängigkeit der Synantropischenflora mancher polnischen Städte von ihrer Entwicklung (Zależność między składem flory synantropijnej kilku miast polskich a ich rozwojem)* (wspólnie z K. Rostańskim).

Spis prac prof. dr Anieli Krawiecovej pozostających w druku oraz przygotowywanych do druku

1. *Studia porównawcze nad florą glonów stawów rybnych w rezerwacie „Łęczczak na Opolszczyźnie*.
2. *Flora glonów torfowiska „Topieliska” koło Zięleńca*.

3. Nowe stanowisko krasnorostu *Hildenbrandia rivularis* (Liebm.) Ag. na Śląsku.
4. Nowe stanowiska sieci wodnej (*Hydrodictyon reticulatum* (L.) Lager.) na Śląsku i próby jej hodowli.
5. Rodzaj *Staurastrum* Meyen w Polsce i w Krajach Ościennych.
6. Studium monograficzne nad *Hildenbrandia rivularis* (Liebm.) Ag. w Europie Środkowej.
7. Fitopsammon zagłębień śródwymowych okolicy Białej Góry (pow. Lębork).
8. Wykaz gatunków roślin osiowych zebranych w rezerwacie „Blok”, leśn. Gon., nadl. Chrzelice.
9. Wykaz gatunków roślin osiowych zebranych w rezerwacie „Jeleni Dwór”, leśn. Gon., nadl. Chrzelice.
10. Roślinność rezerwatu „Przysiecz”.

Jakub Mowszowicz